

การประชุมเชิงวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5

The 5th National Conference Business Administration 2017

Digital Economy Thailand 4.0

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ระหว่างวันที่ 9-10 มีนาคม 2560

ณ โรงแรม ดิ เอ็มเพรส จังหวัดเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

อธิการบดีมหาวิทยาลัยแม่โจ้

รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.วีระพล ทองมา)

รองอธิการบดี (รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร กิตติการกุล)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร ศิริโกคำกิจ)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทองเลียน บัวจุม)

รองอธิการบดี (ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาริน มะโนชัย)

รองอธิการบดี (อาจารย์รชฎ เชื้อวิโรจน์)

รองอธิการบดี (อาจารย์อภิชาติ สอนคำกอง)

คณบดีคณะบริหารธุรกิจ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายบริหารและกิจการพิเศษ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิชาการและวิเทศสัมพันธ์

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองคณบดีคณะบริหารธุรกิจฝ่ายการเงินและระบบสารสนเทศ

รองศาสตราจารย์ ดร.จงบดินทร์ แสงอัสภาวิริยะ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร บุญมาก

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร วรรณสถิตย์

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร

วรรณสถิตย์

ประธานกรรมการ

อาจารย์ ดร.กัญญพัสวีย์

กล่อมชงเจริญ

รองประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา

ศรีนฤวรรณ

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษณิศรา

เดชเถกิง

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หัตถพงศ์

อริโรธนานนท์

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา

ตันจันทรพงศ์

กรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริกุล

ตุลาสมบัติ

กรรมการ

อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ

สิริประเสริฐศิลป์

กรรมการ

อาจารย์ ดร.อรุณี

ยศบุตร

กรรมการ

นายพงศ์กฤตน์

ภูริชพิสิฐกร

กรรมการและเลขานุการ

นางสาวอลิษา

อุ้นจิตต์

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

เจ้าของ

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เลขที่ 63 หมู่ที่ 4 ตำบลหนองหาร อำเภอสันทราย

จังหวัดเชียงใหม่ 50290

โทรศัพท์ 0-5387-3550-2 โทรสาร 0-5349-8151

www.ba.miu.ac.th

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินผลงาน

รองศาสตราจารย์ ดร.จงบดินทร์	แสงอาสาทวีริยะ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
รองศาสตราจารย์ ดร.จำเนียร	บุญมาก	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยยศ	สัมฤทธิ์สกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์	ชลประเสริฐสุข	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กชพร	ศิริโกคากิจ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชเนีย	บังเมฆ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทริกา	มณีพันธ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มาณวิน	สงเคราะห์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อายุส	หยูเย็น	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติบุช	ชุลิกาวีทย์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภัสสร	วรรณสถิต	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีดา	ศรีนฤวรรณ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูษนิศา	เดชเกิง	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัตพงศ์	อวิโรธนานนท์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สัตยา	ตันจันทรพงศ์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริกุล	ตุลาสมบัติ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์โสภณ	พงษ์เพชร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.กัญญพัทธ์	กล่อมธงเจริญ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.ปิยวรรณ	สิริประเสริฐศิลป์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.อรุณี	ยศบุตร	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.ชัยวัฒน์	ใบไม้	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.พนมพร	เฉลิมวรรณ	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.ศุภา	วรรณกุล	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.กุลชญา	แวนแก้ว	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.อนุชา	กันทรดุษฎี	มหาวิทยาลัยแม่โจ้
อาจารย์ ดร.อุกฤษณ์	มารังค์	มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจประเมินผลงานภายนอก

รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์	สมยานะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.พิชาภพ	พันธ์แพ	มหาวิทยาลัยพายัพ
รองศาสตราจารย์ พรรณนุช	ชัยปิ่นชนะ	มหาวิทยาลัยพายัพ
รองศาสตราจารย์ เอนก	ชิตเกษร	มหาวิทยาลัยพายัพ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา	สุระ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์	คำใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เทียน	เลรามัญ	มหาวิทยาลัยพายัพ
อาจารย์ ดร.วัลภา	วงศ์จันทร์	มหาวิทยาลัยพายัพ

การจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้
กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร
Knowledge management for making income to the community enterprise.
A case study of community enterprise is Saibua Group, Bangkok Province

พัชร ขุนงามขา¹ สุรภัทร์ พิไชยแพทย์²

¹ นักศึกษาปริญญาตรี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่แล้ว เพื่อนำมาสร้างรายได้ให้กับชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้จัดตั้งกลุ่มและสมาชิกของกลุ่มอาชีพสายบัวจากผลการวิจัยพบว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้จัดตั้งกลุ่มได้ก่อตั้งเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการว่างงาน เนื่องจากเกิดวิกฤติทางเศรษฐกิจที่ตกต่ำอย่างรุนแรง จึงทำให้ผู้จัดตั้งกลุ่มได้พยายามจัดการความรู้ที่ศึกษามาได้ นำกลับมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน ส่งผลให้เป็นการสร้างอาชีพ และ สร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน

คำสำคัญ : การจัดการความรู้, วิสาหกิจชุมชน, ภูมิปัญญาท้องถิ่น

Abstract

The objective of this study is to study occupation group pattern knowledge management by using to manage indigenous knowledge for making income to the community enterprise. A case study of community enterprise is Saibua Group. This is qualitative research by in-depth interviewing. The interviewees are President and members of Saibua community enterprises. As per research, Saibua community enterprise, Bangkok Province was established in 1997 by president of group for helping to reduce unemployment. The president of group had started to do a research and create this project as well as educate their people to having a job.

Keyword : Knowledge Management , Community Enterprise , Local Wisdom

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องโดยเริ่มจากไทยแลนด์ 1.0 หรือสังคมนวัตกรรม ต่อด้วยสังคมอุตสาหกรรมเบาที่เน้นถึงแรงงาน และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มี หรือไทยแลนด์ 2.0 และเข้าสู่ไทยแลนด์ 3.0 อุตสาหกรรมหนักที่ให้ความสำคัญกับรถยนต์อิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้เทคโนโลยีกับต่างประเทศ เน้นในเรื่องการส่งออก ซึ่งถือว่าสร้างรายได้ให้กับประเทศไทย ในตอนนั้นได้เป็นอย่างดี แต่ในปัจจุบันกลับสร้างรายได้ให้กับประเทศได้น้อยกว่าที่เคยเป็นมา จึงทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ภาวะเศรษฐกิจที่มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อเทียบกับระดับภูมิภาคและระดับทั่วโลก หรือ อยู่ในประเทศไทย 4.0 ผู้ประกอบการจึงต้องเปลี่ยนการลงทุนกับธุรกิจหันมาให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่มาจากท้องถิ่นโดยนำนวัตกรรม หรือการจัดการความรู้มาประกอบควบคู่ แทนการส่งออก และการนำเข้าจากต่างประเทศที่อาจทำให้มีต้นทุนสูงกว่าเพียงอย่างเดียว อาทิ ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าทอเกาะยอ ผลิตภัณฑ์ขึ้นชื่อของจังหวัดสงขลาโดยใช้ภูมิปัญญาของชาวบ้าน หรือสินทรัพย์ท้องถิ่นที่มีอยู่ มาพัฒนาโดยใช้นวัตกรรมทางสังคมเข้ามาควบคู่ไปกับการส่งออกไปต่างประเทศ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ และปัญหาความยากจนในชีวิตการเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น รวมถึงเป็นแนวทางในการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

การจัดการความรู้เป็นแนวคิดในการริเริ่ม ค้นหาพัฒนาการแก้ไขหรือจัดการปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่นที่เห็นได้ชัดเป็นรูปธรรม สามารถถ่ายทอดหรือขยายผลให้แก่ท้องถิ่นอื่นๆ ได้ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่สูง แต่มีคุณภาพ(วิระศักดิ์ เครือเทพ, 2550) ธุรกิจทั้งหลายจึงหันมาให้ความสนใจในการบริหารสินทรัพย์ในท้องถิ่นมากขึ้น เพราะเป็นการสร้างรายได้ให้ทั้งธุรกิจ และให้กับชุมชน ซึ่งในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนพ.ศ. 2548 มีการส่งเสริมความรู้เพื่อสร้างรายได้ในด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมถึงการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง มีจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาความยากจนเพื่อให้มีการพัฒนาและการเป็นอยู่ที่ดีขึ้นภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยเน้นการผลิตเพื่อการบริโภคภายในชุมชนอย่างเพียงพอและพัฒนาความรู้พัฒนาคุณภาพของสินค้าสร้างตราสินค้ารวมถึงพัฒนาทักษะในการประกอบอาชีพ (คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549)

วิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัวได้นำการจัดการความรู้มาบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่มาทำให้เกิดประโยชน์มากขึ้น โดยริเริ่มจากความต้องการในการที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงานของชาวบ้านในชุมชนจึงเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่นั้นก็คือ สมุนไพรไทย ซึ่งในปัจจุบันสมุนไพรไทยได้รับความสนใจมากขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากสมุนไพรไทยมีสรรพคุณในการบำรุงผิวและยังมีฤทธิ์เป็นยาอ่อนๆ รักษาความสมดุลของธาตุต่างๆในร่างกาย และเป็นเครื่องสำอางชั้นดีตั้งแต่ในอดีต เช่น ในสมัยก่อนจะมีการใช้ขมิ้นชันเพื่อบำรุงผิวพรรณให้เนียนสวย (กมลพร กิริติยะอังกูร , 2550 : บทนำ) ซึ่งวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว เป็นหนึ่งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เห็นคุณค่าของสมุนไพรไทย จึงมีการจัดการความรู้ นำมาพัฒนาโดยคำนึงถึงความเป็นอยู่ในอดีตที่มีการใช้สมุนไพรหลากหลายชนิดในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น ยารักษาโรค เครื่องประทีนผิว หรือ ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้าผิวกายที่คุ้นเคยกันในปัจจุบัน นำกลับมาคิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจ สะดวกแก่การใช้งานในปัจจุบัน แต่ยังคงคุณค่าของความเป็นสมุนไพรไทย สามารถสร้างรายได้และอาชีพให้กับชาวบ้านในท้องถิ่น รวมถึงเป็นการสร้างคุณค่าจากสิ่งที่มีอยู่แล้วให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ ให้กับวิสาหกิจชุมชนของวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งประธานกลุ่มได้เห็นถึงความสำคัญของสมุนไพรรไทย และต้องการที่จะสืบสานภูมิปัญญาไทยให้คงอยู่ รวมถึงต้องการจะแก้ไขปัญหาคาร่างงานของชาวบ้านอีกทั้งยังเป็นอาชีพหลักที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์ทั้งการออกแบบผลิตภัณฑ์ ชนิดของผลิตภัณฑ์ รวมถึงสรรพคุณของผลิตภัณฑ์ที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่สนใจในกลุ่มผลิตภัณฑ์นี้
3. เพื่อศึกษาความสนใจผลิตภัณฑ์สมุนไพรร หรือความต้องการในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ของลูกค้าในปัจจุบัน

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่การศึกษาการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีขอบเขตของการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน ประกอบไปด้วยผู้จัดตั้งกลุ่ม และสมาชิกผู้ผลิตสินค้าของกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. ขอบเขตด้านพื้นที่

คือ 8/8 ซอยรามอินทรา 76 แขวงคันนายาว เขตคันนายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10230

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาบทบาทการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆได้แก่หนังสือบทความวารสารวิทยานิพนธ์และงานวิจัยต่างๆ เพื่อประกอบการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกประธานกลุ่มและบุคคลที่เกี่ยวข้องผู้มีหน้าที่รับผิดชอบภายในวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว

4. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินงานระหว่างเดือนกันยายน 2559 ถึงพฤศจิกายน 2559

ประโยชน์ในการวิจัย

1. สามารถใช้เป็นกรณีศึกษาสำหรับผู้สนใจศึกษา และต้องการค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดการในการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม
2. สามารถเป็นแนวทางต่อผู้ที่ต้องการพัฒนารูธุรกิจในลักษณะเดียวกัน โดยการศึกษากลยุทธ์ในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากความต้องการของลูกค้าที่กลุ่มอาชีพสายบัวประสบความสำเร็จ

นิยามศัพท์เฉพาะ

วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลที่มีวิถีชีวิตร่วมกัน รวมตัวกัน เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการให้บริการ รวมถึงการผลิตสินค้า และอื่นๆอย่างสร้างสรรค์ โดยเป็นการพึ่งพาตนเองของคนในครอบครัว ในชุมชน และระหว่างชุมชน เพื่อเป็นการสร้างรายได้ และพัฒนาเศรษฐกิจ

กลุ่มแม่บ้าน หมายถึง กลุ่มแม่บ้านสายบัวคือ 8/8 ซอยรามอินทรา76 แขวงคันนายาว เขตคันนายาว จังหวัดกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มแม่บ้านที่ผลิตสินค้าที่ทำมาจากสมุนไพร และอาหาร กึ่งสำเร็จรูป ได้แก่ เส้นลอดช่องสิงคโปร์และขนมจีนอบแห้ง สบู่เหลวสมุนไพร น้ำมันมะพร้าวบริสุทธิ์ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มแม่บ้านดังกล่าวนี้มีการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

นวัตกรรมทางสังคม หมายถึง แนวความคิด ที่มีความริเริ่มใหม่ๆ สามารถนำไปพัฒนาและจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การบริหารจัดการ หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปพัฒนาโดยใช้บุคคล และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์และบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง ความรู้ ความสามารถของคนในท้องถิ่น ที่ได้มาจากประสบการณ์หรือการดำเนินชีวิตที่มีการสืบทอดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อนำมาพัฒนา และแก้ไขปัญหาในชุมชนด้วยตนเอง

ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัย การจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ กรณีศึกษาวิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาประกอบในการศึกษาโดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้
ส่วนที่ 1 การจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้
แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมทางสังคม (Social Innovations)

International Forum for Social Innovation (2008) ได้ให้ความหมายว่านวัตกรรมทางสังคมนั้นหมายถึง การคิดริเริ่ม และสร้างสรรค์พฤติกรรมทางสังคมให้มีความแปลกใหม่ต่างไปจากเดิมในทุกๆด้าน โดยเน้นไปที่การสร้างสิ่งที่ดีต่อการแปลงสภาพของสถาบันทางสังคม และการแปลงสภาพบทบาท

(เกรียงศักดิ์ เจริญศักดิ์, 2550) ได้ให้ความหมายว่า นวัตกรรม หรือ การจัดการความรู้ คือแนวคิดในการริเริ่มและเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะ เป็นในด้านกระบวนการ และเป้าหมายในการทำงานก็จะต้องใช้นวัตกรรมเข้ามาควบคุมไปด้วย ซึ่งนั่นก็จะหมายความว่า ผู้ประกอบการทางสังคมจะต้องมองหาและคิดค้นแนวทางในการทำงานใหม่ๆให้มีความสร้างสรรค์ อยู่เสมอ เพื่อที่จะนำมาเปลี่ยนแปลงสังคม และจะต้องมีความคิด ที่สร้างสรรค์ เพื่อจะได้นำไปแก้ไข ปัญหาทางสังคมของท้องถิ่นให้ได้อีกด้วย ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องเลือกใช้สินทรัพย์ท้องถิ่นที่มีอยู่ นั้นมาทำให้เกิดประโยชน์โดยประกอบเข้ากับนวัตกรรมท้องถิ่น หรือคือการนำทรัพยากรที่มีอยู่แล้ว ในท้องถิ่นมาสร้างให้เกิดประโยชน์และคุณค่าสูงสุดนั่นเอง

Joseph Alois Schumpeter (บิดาแห่งกลยุทธ์การบริหารธุรกิจนวัตกรรมสมัยใหม่) ได้มีการอ้างถึงใน (ปรเมศวร์ กุมารบุญ, 2550) ซึ่งมีการกล่าวไว้ว่า นวัตกรรมสามารถแบ่งออกมาได้ เป็น 4 ประเภทดังนี้

1. **Product innovation** :การเปลี่ยนแปลง สินค้าและบริการของธุรกิจ

2. **Process innovation** :การเปลี่ยนแปลงนวัตกรรมหรือกระบวนการผลิตเพื่อเข้าสู่ตลาด

3. **Position innovation**: การเปลี่ยนรูปแบบนวัตกรรมของสินค้าหรือบริการที่เคยออกสู่ตลาดมาแล้วให้มีการรับรู้เพิ่มขึ้น

4. **Paradigm innovation** :การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์นวัตกรรมขององค์กรกรอบความคิด (Change in Mental Model)

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่านวัตกรรม หรือการจัดการความรู้ คือ กระบวนการที่มีการพัฒนาการ ให้มีความคิดสร้างสรรค์ มีแนวคิดที่แปลกใหม่ จากการค้นหาหรือแก้ไขทรัพยากรที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์ รวมถึงพัฒนาให้มีคุณค่าเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และถึงแม้ว่านวัตกรรมในประเทศไทย 4.0 นั้นจะมีการเน้นถึงอุตสาหกรรมเป็นหลัก แต่ด้วยโครงสร้างพื้นฐานของประเทศไทย ธุรกิจต่างๆจึงได้มีการพัฒนาให้มีการใช้สินทรัพย์ท้องถิ่นมาบริหารร่วมกับการใช้นวัตกรรมหรือการจัดการความรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับชุมชนในท้องถิ่น เพราะนั่นถือเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้มั่นคงและยืนยาวกว่า ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการใช้นวัตกรรม หรือการจัดการความรู้ จะมีความสอดคล้องกับแนวคิดหลักการบริหารจัดการ โดยใช้องค์ความรู้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความรู้(Knowledge Management)

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร (2556) ได้ให้ความหมายว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management) หรือที่เรียกย่อๆ ว่า KM คือ เครื่องมือที่นำไปใช้ให้เกิดการบรรลุเป้าหมายอย่างน้อย 3 ประการไปพร้อมๆ กัน ได้แก่ บรรลุเป้าหมายของงาน บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคน และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2556) ได้ให้ความหมายไว้ว่า Knowledge Management หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า KM นั้นคือ คือ การรวบรวมความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ ซึ่งอยู่ในตัวบุคคลหรือเอกสารนั้นนำมาพัฒนาให้เป็นระบบ เพื่อให้ทุกคนในองค์กรพัฒนาตนเองให้เป็นผู้รู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพภาพ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท นั่นก็คือ

1. ความรู้ที่ชัดเจน(Explicit Knowledge)ความรู้ที่ถ่ายทอดเป็นลายลักษณ์อักษรได้
2. ความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge)เป็นความรู้ที่ได้มาจากประสบการณ์ ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้

Nonaka , I. and H. Takeuchi (1995)ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความรู้ใหม่ซึ่งแนวคิดนี้อยู่ในโมเดลที่เรียกว่า SECI model ซึ่งเป็นกระบวนการรวมความรู้ระหว่าง tacit knowledge (ความรู้ฝังลึก) กับ explicit knowledge (ความรู้ชัดเจน) ซึ่งโมเดลนี้จะอธิบายเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดความรู้ในระดับขององค์กรเป็นหลัก ไม่ใช่แค่ความรู้ในระดับใดระดับหนึ่ง ซึ่งจะสามารถแยกออกมาได้ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Socialization) S : Tacit to Tacit
2. การสกัดความรู้ออกจากตัวคน (Externalization) E : Tacit to Explicit
3. การรวบรวมความรู้ (Combination) C : Explicit to Explicit

4. การผนึกฝังความรู้ (Internalization) I : Explicit to Tacit

Senge (1990) เชื่อว่าสิ่งที่สำคัญของการจัดการความรู้ คือการเสริมสร้างวินัย 5 ประการ ให้เกิดผลในรูปของการนำไปปฏิบัติ แก่บุคคล ทีม และองค์กรอย่างต่อเนื่องและทุกระดับโดย Senge ยังกล่าวอีกว่าการจัดการความรู้ นั้น หมายถึง แนวทางปฏิบัติ เพื่อนำไปพัฒนา ในการเสริมสร้างทักษะและสร้างความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ซึ่งวินัย 5 ประการ ประกอบด้วยวินัยดังนี้

วินัยประการที่ 1: ความรอบรู้แห่งตน (Personal Mastery)

วินัยประการที่ 2: แบบแผนความคิดอ่าน (Mental Models)

วินัยประการที่ 3: วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)

วินัยประการที่ 4: การเรียนรู้ของทีม (Team Learning)

วินัยประการที่ 5: การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic)

ส่วนที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัย เรื่อง การจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาประกอบในการศึกษาโดยแบ่งเป็นหัวข้อดังนี้

ยาอ๊ะอุศมา (2549) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อน ของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า ชุมชนตำบลเกาะแก้วได้ประสบถึงปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ รวมถึงการว่างงานของคนในชุมชน และเนื่องจากคนในชุมชนส่วนใหญ่ปลูกมะพร้าวและมีการขายมะพร้าวผลอ่อนเป็นอาชีพเสริมอยู่แล้ว จึงมีการรวมกลุ่มกันในชุมชนทำผลิตภัณฑ์แปรรูปน้ำมะพร้าวและกลุ่มการแปรรูปผลผลิตมะพร้าวผลอ่อนจากการเรียนรู้วิธีการแปรรูป จนสามารถนำมาถ่ายทอดต่อคนในชุมชนโดยผลิตภัณฑ์ได้ผ่านการนำมาทดลองใช้ในครอบครัว ทำให้ครอบครัวพึ่งพาตนเองได้ และเพื่อให้มีผลิตภัณฑ์ที่ความหลากหลายรูปแบบสามารถพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนขนาดเล็ก จนถึงขนาดกลางเพื่อจำหน่ายและส่งออกได้

สิบลำรจตรีหญิง สุกัญญา เอกนิล (2547) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน กับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตัวเอง กรณีกลุ่มเกษตรกรทำสวน ตำบลแพรงศรีราชา อำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดชัยนาทผลวิจัยพบว่าสมาชิกในชุมชนมีการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพโดยใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ซึ่งมาจากการที่ประธานกลุ่มได้เข้ารับการฝึกอบรมในด้านกระบวนการผลิต จึงนำความรู้มาถ่ายทอดให้แก่ชาวบ้านในชุมชน เพื่อนำมาเป็นอาชีพเสริมและเพิ่มรายได้

วิธีการดำเนินงานวิจัย

กรณีศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้ วิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้นวัตกรรม และการจัดการความรู้เพื่อสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชน รวมทั้งการศึกษาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้จัดตั้งกลุ่ม และสมาชิก วิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการสัมภาษณ์ครั้งนี้ คือ ผู้จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสมาชิกกลุ่มอาชีพสายบัว ผู้วิจัยเลือกผู้ให้สัมภาษณ์โดยใช้หลักการเลือกเชิงทฤษฎี ลักษณะของวิธีการนี้ผู้วิจัยไม่กำหนดคุณลักษณะเฉพาะของผู้ให้สัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า เพื่อให้ผู้สัมภาษณ์สามารถให้ข้อมูลตรงตามที่คุณวิจัยกำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการและครอบคลุมมากที่สุดโดยคำถามจะมีลักษณะแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ซึ่งให้อิสระกับผู้ตอบคำถามการวิจัยได้แสดงความคิดเห็น
2. อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสัมภาษณ์สมุดจดบันทึกปากกาเครื่องบันทึกเสียง

การตรวจสอบความเชื่อมั่น

(อรุณี อ่อนสวัสดิ์, 2551) ได้สรุปไว้ว่า เนื่องจากการวิจัยเชิงคุณภาพไม่เน้นที่การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ในส่วนของความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบข้อมูลก่อนการวิเคราะห์ จะต้องตรวจสอบขณะเก็บข้อมูลอยู่ในภาคสนาม และตรวจสอบอีกครั้งเมื่อออกจากภาคสนามว่าข้อมูลที่ได้นั้นเพียงพอที่จะตอบคำถามวิจัยหรือไม่ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้อง นิยมใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Data Triangulation) โดยตรวจสอบ 3 ลักษณะ ทั้งด้านข้อมูล ด้านผู้วิจัย และด้านวิธีการดังนี้

- 1) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านข้อมูล เป็นการตรวจสอบแหล่งที่มาของข้อมูลในด้านของสถานที่ เวลา และบุคคล เพื่อพิจารณาว่า ถ้าเก็บข้อมูลต่างสถานที่ ต่างเวลาและ ผู้ให้ข้อมูลไม่ใช่บุคคลคนเดียวกันข้อมูลที่ได้นั้นจะเหมือนเดิมหรือไม่
- 2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านผู้วิจัย เป็นการตรวจสอบข้อมูลว่าถ้ามีการเปลี่ยนผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้อื่นที่ไม่ใช่ผู้วิจัยข้อมูลที่ได้กลับมานั้นก็ควรจะตรงตามกัน
- 3) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้านวิธีการ เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูล 3 วิธีที่ต่างกันแล้วจะได้ผลไม่ต่างจากเดิม เช่น ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้เอกสาร เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บข้อมูลทุติยภูมิ คือ ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ บทความ เอกสาร งานวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการดำเนินการศึกษาวิจัย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา เพื่อให้ทราบถึงการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้
2. การเก็บข้อมูลปฐมภูมิ คือ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ วิสาหกิจกลุ่มอาชีพสายบัว จังหวัดกรุงเทพมหานครโดยใช้การสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น คือ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะวิเคราะห์ไปพร้อมๆกับการเก็บข้อมูล โดยจะนำข้อมูลที่ได้มาจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่างๆ และพิจารณาข้อมูลที่ได้ว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามได้หรือไม่ และหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด

2. วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล คือ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลและบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดจากการสัมภาษณ์ แล้วนำไปแยกเป็นประเด็นต่างๆและวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเพื่อหาข้อสรุป

3. นำข้อสรุปไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งก่อนนำไปจัดทำเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาเรื่องการจัดการความรู้ในการบริหารภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างรายได้กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสายบัว เขตคันทายาว จังหวัดกรุงเทพมหานครนางวิชัยดังกล่าวนี้พบว่ามีรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนที่มีการจัดการความรู้เพื่อสร้างรายได้ให้กับวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพ

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับคุณกัญญาลักษณ์ ตระกูลชีวพานิตต์ผู้ก่อตั้ง และ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสายบัว เขตคันทายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนเมื่อปีพ.ศ. 2541 การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยในบทนี้ จึงสามารถแบ่งออกเป็น 5 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มอาชีพสายบัว

ตอนที่ 2 รูปแบบผลิตภัณฑ์โดยการใช้ประโยชน์จากการจัดการความรู้

ตอนที่ 3 ช่องทางและวิธีการจัดจำหน่าย

ตอนที่ 4 รูปแบบการบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขปัญหา

รายละเอียดวิจัยแต่ละส่วนสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ประวัติความเป็นมาของกลุ่มแม่บ้านสายบัว

ชุมชนหมู่ 5 ของกลุ่มอาชีพสายบัว เป็นชุมชนหนึ่งในเขตคันทายาว จังหวัดกรุงเทพมหานคร มีประชากรประมาณ 100 หลังคาเรือน รวมประมาณ 500 กว่าคน โดยมีการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมแบบเครือญาติ และได้มีการจัดตั้งกลุ่มแม่บ้านสายบัวนี้ขึ้นมา

กลุ่มแม่บ้านสายบัวได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2541 โดยนางกัญญาลักษณ์ ตระกูลชีวพานิตต์ หรือที่ชาวบ้านรู้จักกันเป็นอย่างดีในนามของ “ผู้ใหญ่หวาน” ซึ่งเคยเป็นผู้ใหญ่บ้านในสมัยอดีต ได้ทำการจดทะเบียนจัดตั้งกลุ่มอาชีพถูกต้องตามกฎหมายเนื่องจากมีเพื่อที่จะจัดการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชน เนื่องในปี พ.ศ. 2540 ประเทศไทยเกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง หรือ วิกฤติเศรษฐกิจต้มยำกุ้ง ทำให้ส่งผลกระทบต่อชาวบ้านทั้งที่ว่างงาน และเพิ่งถูกให้ออกจากงาน ทำให้มีความเป็นอยู่ยากลำบาก ส่งผลให้ไม่มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัว “ผู้ใหญ่หวาน” จึงได้คิดหาอาชีพ เพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้ และแก้ไขปัญหาความยากจนโดยคิดผลิตสินค้าที่เน้นภูมิปัญญาไทยสามารถต่อยอดสินค้าให้มีคุณค่าเพิ่มมากขึ้น โดยจุดประสงค์ในการทำสินค้าดังกล่าว ให้มีการตอบสนองความต้องการในการบริโภคอย่างต่อเนื่อง

“มีส่งไปทางภูเก็ต พม่า เวียดนาม จีน และก็มีส่งออกไปอเมริกา โดยเป็นแบรนด์ของลูกค้าเอง ซึ่งเป็นการทำแบบ OEM คือการที่ลูกค้ามาจ้างผลิตและทางเราก็ส่งไป แต่ถ้าขายในประเทศไทยก็จะเป็นแบรนด์สินค้าของสายบัวเอง” (คุณณัฏฐ์ ศรีสววย; สัมภาษณ์ 2559)

นอกจากนี้กลุ่มแม่บ้านสายบัวยังมีการจำหน่ายผ่านทางออนไลน์ เช่น เฟสบุ๊ก, เว็บไซต์ของร้าน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าในปัจจุบันโดยเริ่มจากการผลิตเพื่อนำมาใช้ในครัวเรือนก่อน แล้วจึงจำหน่ายในหมู่บ้าน เมื่อผลตอบรับดีขึ้นจึงมีการจัดหาช่องทางจำหน่ายที่จะเข้าถึงลูกค้าในหลายๆกลุ่มได้อย่างทั่วถึง ผ่านตราสินค้าสายบัว

ตอนที่ 4 รูปแบบการบริหารและขั้นตอนการดำเนินงาน

คุณกัญญาลักษณ์ ประธานกลุ่มต้องการจะแก้ไขปัญหาการตกงาน และความยากจนของชาวบ้านขึ้นมาจึงทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ลวดช่องสิงคโปร์อบแห้ง ซึ่งผู้ใหญ่หวานได้ไปศึกษาถึงวิธีการทำจากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดพิษณุโลกและนำความรู้กลับมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านที่ว่างงาน ต่อจากนั้นได้มีการพัฒนาสินค้าจำพวกเครื่องสำอาง เช่น แชมพู ครีมนวดผม สบู่เหลว โดยวัตถุดิบในการทำนั้นทางกลุ่มคำนึงถึงต้นทุนเป็นหลัก เพราะราคาของผลิตภัณฑ์มีราคาไม่แพงจึงมีการนำสมุนไพรที่สามารถปลูกเองและเป็นวัตถุดิบหลักในการทำมาใช้ เช่น ใบเตย ดอกอัญชัน เป็นต้น

ผู้ใหญ่หวานเห็นถึงความสำคัญของสินค้า และมีความต้องการที่จะพัฒนาสินค้าที่มีอยู่ให้มีความหลากหลายมากขึ้น โดยการไปศึกษาเรียนรู้ถึงวิธีการทำของผลิตภัณฑ์ชนิดดังกล่าวนี้ จากกลุ่มเขาคือทะเลภู ที่จังหวัดเพชรบูรณ์ และนำความรู้ที่ได้มาถ่ายทอดให้ชาวบ้าน เพื่อต่อยอดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ตอนที่ 5 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานและแนวทางแก้ไขปัญหา

ในปัจจุบันกลุ่มอาชีพสายบัว ยังไม่สามารถผลิตเครื่องสำอางสมุนไพร อาทิ สบู่ แชมพู และน้ำมันมะพร้าว ได้เพียงพอกับความต้องการผู้บริโภคที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากกลุ่มแม่บ้านสายบัวเป็นวิสาหกิจชุมชน การผลิตจะใช้กำลังแรงงานจากคนเป็นหลัก จึงทำให้การผลิตสินค้าล่าช้า และอาจทำตามทีคำสั่งสินค้าที่เข้ามาไม่ทันเวลา จึงส่งผลให้การสั่งสินค้าในแต่ละครั้งนั้นจะต้องใช้เวลาในการผลิตพอสมควรถึงจะเริ่มรับคำสั่งสินค้าจากลูกค้าใหม่ได้ ซึ่งกลุ่มแม่บ้านสายบัวมีการแก้ไขปัญหาโดยการเพิ่มกำลังการผลิตและการขยายตลาดอย่างจริงจัง แต่ยังคงเน้นในเรื่องคุณภาพ มาตรฐาน และความปลอดภัย รวมทั้งราคาสินค้าที่ไม่แพงเป็นสำคัญ เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าที่มีความสนใจ รวมถึงเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนและสนับสนุนเศรษฐกิจของไทยในระยะยาวได้

อภิปรายผล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่าวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพสายบัวมีการจัดการความรู้เพื่อสร้างรายได้ให้กับกลุ่มอาชีพสายบัว โดยประธานกลุ่มได้มีการรวมกลุ่มกับชาวบ้านในชุมชนที่ว่างงานและตกงาน เนื่องจากในปี พ.ศ. 2540 ได้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจตกต่ำ เพื่อเป็นการสร้างอาชีพให้กับชาวบ้านในชุมชนและยังสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับชาวบ้านในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (อานันต์ ตะนัยศรี, 2555) ซึ่งได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีวิถีชีวิตร่วมกันมารวมตัวกันเพื่อผลิตสินค้า และอื่นๆให้ออกมาอย่างสร้างสรรค์ โดยมาจากการพึ่งพาตนเอง เพื่อเป็นการสร้างรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงการแก้ไขปัญหาความยากจนของคนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีการพัฒนาความรู้อย่างต่อเนื่องซึ่งประธานกลุ่มได้คิดหา

แนวทาง จนทำให้ได้แนวคิดใหม่ๆในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์และคุณค่าสูงสุด (เกรียงศักดิ์ เจริญศักดิ์ , 2550) โดยประธานกลุ่มได้มีการไปศึกษาถึงขั้นตอนการทำของผลิตภัณฑ์เพื่อรวบรวมความรู้ทั้งหมดที่มีอยู่มาถ่ายทอดให้กับชาวบ้านให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อนำมาถ่ายทอดให้เกิดประโยชน์กับชาวบ้านในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการความรู้ (คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556) ปัจจุบันกลุ่มอาชีพสายบัวมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย เพื่อให้ตรงต่อความต้องการของลูกค้าในทุกเพศ ทุกวัย และให้เข้ากับในปัจจุบัน ซึ่งยังมีการรักษาความเป็นเอกลักษณ์และจุดเด่นของสมุนไพรไทยที่ไม่เหมือนใคร และราคาผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในระดับเดียว สามารถซื้อได้ทุกเพศ ทุกวัย โดยมีการเพิ่มช่องทางจัดจำหน่ายให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น ทั้งการจัดจำหน่ายที่งาน OTOP ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ หรือช่องทางออนไลน์ ซึ่งนั่นทำให้เป็นการเพิ่มมูลค่าและเป็นการทำให้ลูกค้าคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านสายบัว และงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิบตำรวจตรีหญิง สุภัญญา เอกนิล (2547) ที่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น กับ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาปรับใช้ให้สอดคล้องกับวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างรายได้ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

สรุป

เนื่องจากในปีพ.ศ. 2540 ได้เกิดปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำจนทำให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความยากจนเนื่องจากการว่างงานของคนในชุมชนจึงทำให้คุณภัญญาลักษณ์ ตระกูลชีวพานิตต์ หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่าผู้ใหญ่หวาน ประธานกลุ่มของกลุ่มแม่บ้านสายบัว ได้ทำการรวมกลุ่มกับชาวบ้านในชุมชนที่ว่างงาน เพื่อเป็นการสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน ทำให้ชาวบ้านที่ตกงาน มีรายได้และมีงานทำเป็นหลักแหล่งโดยเริ่มต้นจากการไปเรียนรู้การผลิตเส้นลอดช่องสิงคโปร์แห้ง จากสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล จังหวัดพิษณุโลกเพื่อนำมาถ่ายทอดให้กับชาวบ้าน ก่อนจะพัฒนาในการผลิตผลิตภัณฑ์ต่อมานั้นก็คือการนำสมุนไพรที่เป็นวัตถุดิบที่คนไทยรู้จักกันเป็นอย่างดีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และส่วนมากจะนำมาใช้ในการดูแลผิวพรรณ หรือนำมาทำเป็นเครื่องประพรมผิวรวมถึงการดูแลเส้นผม อาทิ ขมิ้น มะกรูด เกิดเป็นสินค้าประเภทสบู่ แชมพู ครีมนวดผม และอีกมากมาย จากนั้นได้มีการคิดริเริ่มสินค้าใหม่ๆเพิ่มมากขึ้นเพื่อดึงดูดลูกค้าในต่างประเทศ และกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความแปลกใหม่ในสมุนไพรไทย ไม่ว่าจะเป็นการนำมะพร้าวมาผลิตเป็นสินค้าประเภทโลชั่นหรือการทำกระเช้าชุดของขวัญที่เต็มไปด้วยสมุนไพรที่มีคุณภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้ส่งผลให้เป็นการเพิ่มมูลค่าของสินค้าที่ทำให้จำหน่ายได้ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงยังเป็นการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งผู้วิจัยสามารถสร้างเป็นกรอบแนวคิดการจัดการความรู้ ได้เป็นแผนภาพดังนี้

2) ควรมีการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างหรือในส่วนของกิจกรรมอื่นๆ ที่มีการนำการจัดการความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อก่อให้เกิดผลดีต่อการทำวิสาหกิจชุมชนในสมัยใหม่ โดยที่จะต้องมีการคำนึงถึงชุมชนรอบข้าง อาทิ การสร้างรายได้ให้กับชุมชน สามารถทำให้คนในชุมชนอยู่รอดได้

3) ในการศึกษาในครั้งต่อไป เป็นการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ กลุ่มประชากรที่เฉพาะเจาะจงเพื่อที่จะได้ข้อมูลในเชิงลึกมากขึ้น เช่น กลุ่มลูกค้าที่สนใจในสมุนไพรเพื่อเป็นการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์สมุนไพรของกลุ่มสายบัวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลพร กิตติยะอังกูร. (2550). การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์บำรุงผิว : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี. สัมมนาปัญหาทางธุรกิจปริญา ศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป คณะวิทยาการ มหาวิทยาลัยศิลปากร คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2549). แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10: สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน 11 คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
- คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2556) “KM คืออะไร” สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.203.131.210.88/km01/index.php>
- ปรเมศวร์ กุมารบุญ. (2550). Joseph Schumpeter – บิดาแห่งกลยุทธ์ธุรกิจนวัตกรรม. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2559, จาก <http://www2.manager.co.th/Cyberbiz/>
- ย่าอ๊ะ อุศมา. (2549). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์มะพร้าวผลอ่อนของตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์บัณฑิต สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). นวัตกรรมทางสังคม. สืบค้นเมื่อ 25 ตุลาคม 2559, จาก <http://intra.polsci.pn.psu.ac.th>
- สิבתำรวจตรีหญิง สุกัญญา เอกนิล (2547) วิสาหกิจชุมชน กับการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : ศึกษากรณีกลุ่มเกษตรกรทำสวน ตำบลแพรกศรีราชา อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2556). ความหมายของการจัดการความรู้ . สืบค้นเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://www.lib.su.ac.th/km/index.php/>
- อรุณี อ่อนสวัสดิ์.(2551).ระเบียบวิธีวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3). ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
- อานันต์ ตะนัยศรี.(2555). ความหมายของวิสาหกิจชุมชน สืบค้นเมื่อ 15 พฤศจิกายน 2559, จาก <http://ophbgo.blogspot.com/>
- International Forum for Social Innovation .(2008). Homepage, Retrieved 23 November 2016, from <http://www.continents.com/FIIS.htm>
- Nonaka , I. and H. Takeuchi .(1995). The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation. New York: Oxford University Press
- Senge .(1990). The fifth discipline : Theartandpractice of the learning organization. London: CenturyPress.